

activiteiten -
PROGRAMMA
2021 - 2024

network
archieven
design en
digitale cultuur

inhoudsopgave

1.	AANLEIDING EN URGENTIE	3
2.	MISSIE EN VISIE	4
3.	AMBITIES	4
4.	ACTIVITEITEN	5
4.1	Gebruik centraal	6
4.2	Vernieuwende narratieven	7
4.3	Toekomstbestendig erfgoed	8
5.	ORGANISATIESTRUCTUUR	10
6.	DOELGROEPEN	11

1. a a n l e i d i n g e n u r g e n t i e

Terwijl het veld al geruime tijd aandacht vroeg voor het lot van de versplinterde, verweesde of bedreigde archieven op het gebied van design en digitale cultuur, gaf het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap eind 2018 de opdracht voor een inventariserend onderzoek naar een toekomstige netwerk- of platformfunctie rond deze archieven. En in 2020 volgde de opdracht om de inmiddels geformuleerde uitgangspunten te vertalen in een visie en een werkwijze. De opdracht beklemtoonde de betrokkenheid van het gehele veld bij het denken over het netwerk, en voor Het Nieuwe Instituut werd een coördinerende rol voorzien. De Nederlandse design en digitale cultuur archieven moesten niet alleen worden gebundeld, maar ook toegankelijk gemaakt en verduurzaamd. De twee opdrachten hebben de basis gelegd voor een breed gedragen en vernieuwend plan waarin een netwerk van betrokkenen bijdraagt aan de borging van de archivering van dit belangrijke erfgoed. Na de verkenningsfase in 2019 en de netwerkvorming in 2020 is er nu een vierjarenplan geformuleerd, gericht op het ontwikkelen, verbinden en zichtbaar maken van het Netwerk Archieven Design en Digitale Cultuur (NADD) in Nederland.

URGENTIE

De ontwerpgemeenschap bepleit de noodzaak van een gecoördineerde archiefbenadering al vele jaren. Ook binnen het veel jongere werkterrein van de digitale cultuur constateren makers, theoretici en instellingen inmiddels een vergelijkbare problematiek. Belangrijke bronnen uit de pioniersjaren van de digitale cultuur dreigen nu al onvindbaar te worden of definitief verloren te raken. Vanuit beide domeinen groeit de zorg over de effecten van dit geheugenverlies. Design en digitale cultuur dragen in belangrijke mate bij aan de manier waarop de Nederlandse samenleving zichzelf definieert, manifesteert en ontwikkelt. Een goed bewaard, ontsloten en toegankelijk gemaakt geheugen is een essentiële randvoorwaarde voor de ontwerpdisciplines om te kunnen beantwoorden aan de taak die zij in onze cultuur en samenleving toebedeeld krijgen. De toegang tot het ontwerperfgoed en de bronnen die wetenschappers, studenten, makers en ontwerpers kritisch kunnen onderzoeken, zal een verrijking vormen voor de actuele praktijk. De huidige lacunes en de versplintering van het materiaal dat op dit moment wel in bestaande archieven wordt bewaard, belemmeren dergelijk onderzoek. En de urgentie beperkt zich niet tot uitsluitend tot de ontwerpgemeenschap. Dat verwante sectoren als beeldende kunst, architectuur en stedenbouw wél over goed toegankelijk historisch bronmateriaal kunnen beschikken, maakt de disbalans in het erfgoedbeleid van de nationale overheid, juist ten aanzien van design en digitale cultuur, des te markanter en de missie van het netwerk des te urgenter.

HET NETWERK

Door de verschillende archiefactiviteiten, die nu veelal decentraal georganiseerd zijn, binnen een netwerk te verbinden zal de meerwaarde groeien. Centraal ontstaan gekoppelde databases en een verbeterde ontsluiting van de archieven. Binnen het netwerk draagt ook een intensievere kennisdeling en de gedeelde onderzoekscapaciteit ertoe bij dat het publieksbereik en de impact van de archieven wordt vergroot. Deelnemers in het netwerk zijn: archiefmakers, archiefhouders, erfgoedinstellingen, musea, onderwijs- en cultuurinstellingen, kennisinstututen, bedrijfscollecties, makers, ontwerpers en andere betrokkenen. De collectieve kracht van het netwerk

wordt gekenmerkt door een diversiteit aan stemmen, perspectieven en gebruikers. Samenwerking in het netwerk maakt het geheel sterker, en een sterker geheel vergroot de mogelijkheden die ieder van de deelnemers heeft om tegelijk op eigen kracht zijn verhaal te articuleren en daarmee publiek aan zich te binden. De samenwerking biedt immers een gedeelde toegang tot de archieven en stimuleert het onderzoekend vermogen van de partners. Vooral kleinere partijen met specialistische kennis hebben momenteel vaak niet de mogelijkheid op eigen kracht onderzoek te initiëren. Een netwerk dat fungeert als vliegwiel voor beheer, behoud, onderzoek, meerstemmigheid en toegankelijkheid, zal een positieve weerslag hebben op de zichtbaarheid en de legitimiteit van de individuele deelnemers, waarmee zij op hun beurt de positie van het netwerk versterken.

2 . m i s s i e e n v i s i e

MISSIE

NADD ambieert een toegankelijk geheugen van design en digitale cultuur te zijn en een dynamische plek voor kennisdeling. De missie van het netwerk is een verbindende en inspirerende rol te spelen bij maatschappelijke innovatie- en transitievraagstukken. Het huidige en toekomstige erfgoed van design en digitale cultuur dient voor dat doel zichtbaar, bruikbaar en houdbaar te zijn voor professionals, onderzoekers, betrokkenen bij het onderwijs en een breed publiek.

VISIE

Geschiedschrijving en archivering leiden tot nieuwe verhalen, kennis en (toekomst-) visies. Archieven zijn echter alleen van waarde als deze intensief worden gebruikt en 'tot leven komen'. In onze visie gaat erfgoed daarom over 'kenniscirculatie', oftewel: het doorgeven, aanvullen en opslaan van kennis vanuit verschillende benaderingen, naast en over elkaar heen. Dit sluit aan bij de tijdgeest, waarin design en digitale cultuur een nóg prominentere rol bij vernieuwing en maatschappelijke uitdagingen kunnen spelen. Logischerwijs zijn alle mogelijke perspectieven hierbij nodig.

3 . a m b i t i e s

NADD stelt zich tot doel het Nederlandse ontwerperfgoed te ontwikkelen, te ontsluiten en te delen met het oog op gebruik. Het netwerk wil bovendien een voortrekkersrol vervullen door mee te werken aan de ontwikkeling van nieuwe gereedschappen, en door thema's te agenderen die de verschillende archieven tot zelfreflectie en mogelijke samenwerking verleiden. De vergaande invloed van digitalisering – op het proces van creatie en gebruik, én bij het behoud, het beheer en de ontsluiting van minder recente bronnen – is een belangrijke premisse voor de inrichting van de werkwijze van het netwerk. Drie ambities zijn hierbij leidend:

Gebruik centraal

Gebruik is een fundamentele waarde bij archivering. Het is voor NADD dan ook van groot belang dat het archiefvormers, archiefbeheerders én gebruikers betreft bij

de activering van het Nederlands ontwerpergoed. Niet alleen door te voorzien in het behoud en het zichtbaar maken van archieven design en digitale cultuur, maar nadrukkelijk ook door het verspreid gecollectioneerd bronmateriaal beter vindbaar te maken. Immers: het maakt in de gedigitaliseerde wereld weinig uit waar archieven bewaard worden; beslissend is of er een wijze van ontsluiting wordt geboden die gebruikers toegang geeft tot het erfgoed van de sectoren. Om deze ambitie te realiseren worden er doelen opgesteld met betrekking tot de infrastructuur, borging van archieven, zichtbaarheid en toegankelijkheid.

Vernieuwende narratieven

Om gebruik te activeren, zijn herinterpretatie en reflectie wezenlijke gereedschappen. Daarbij is een substantiële rol weggelegd voor de eindgebruikers. Om dit te bereiken zal NADD via diverse publieke activiteiten en discursief onderzoek gebruikers stimuleren om op basis van de archieven nieuwe verhalen te ontwikkelen. Deze activiteiten zullen tevens laten zien dat het netwerk niet één geaccepteerde visie op het erfgoed vertegenwoordigt, maar juist verschillende benaderingen naast en tegenover elkaar representeert.

De vernieuwingskracht van onze propositie ligt in het feit dat het netwerk een open en veranderbare structuur ambieert en daarmee een aanstekelijk voorbeeld kan zijn voor andere, meer traditioneel georganiseerde archieven. De gedachte dat het netwerk primair een discursieve bijdrage levert door gangbare praktijken, lezingen en representaties binnen de archieven fundamenteel ter discussie te stellen (en te blijven stellen), biedt de partners in het netwerk ruimte om eigenstandige initiatieven te ontplooiën die niet worden opgelegd maar wel worden gefaciliteerd.

Toekomstbestendig erfgoed

Het netwerk hanteert een langetermijnvisie op het toegankelijk maken en houden van de betrokken archieven. Om het ontwerpergoed voor nieuwe generaties veilig te stellen, te beheren en toegankelijk te maken stelt het netwerk zich tot doel de archieven toekomstbestendig te maken. Enerzijds doet het dit door het centraal organiseren van een genetwerkte infrastructuur, de verkenning en implementatie van nieuwe technologieën en het borgen van samenwerking in de sector. Anderzijds moet worden vastgesteld welke archieven onderdeel moeten zijn van het ontwerpgeheugen. Zo zal er naast de focus op het werk van iconische ontwerpers en makers gewerkt worden aan het ontsluiten en archiveren van maatschappelijke thema's. Zo'n benadering sluit goed aan bij de ontwikkeling die de ontwerpdisciplines recent doormaken. Design en digitale cultuur richten zich immers steeds meer op onderzoeksvragen gericht op maatschappelijke, technologische of morele dilemma's. Door het erfgoed vanuit deze context te bezien, kunnen de archieven direct een relevante bron vormen voor huidige groepen gebruikers.

4 . a c t i v i t e i t e n

NADD legt de nadruk op samenwerking en kennisdeling, binnen en buiten het netwerk. Door het initiëren en ondersteunen van projecten en programma's wil het netwerk vanuit zijn verbindende rol gebruik en zichtbaarheid van de archieven vergroten. Het netwerk gaat uit van de reeds bestaande activiteiten bij de netwerkpartners. Dit brede spectrum van activiteiten wordt binnen het netwerk gebundeld, zodat het totaal de som der delen overstijgt. Aanvullend ontwikkelt NADD activiteiten en programma's

die complementair zijn aan deze bestaande activiteiten, zoals doorlopende netwerkactiviteiten en een programmatische benadering van het publieksprogramma. De programmatische activiteiten bieden meerwaarde aan het gehele netwerk. Voor de effectuering van een divers en levendig programma formeert het netwerk een programmaraad (zie hoofdstuk organisatiestructuur).

4.1 GEBRUIK CENTRAAL

VERSTERKEN EN VERBINDING

Om de verspreide archieven en de verschillende netwerkpartners zichtbaar te maken werkt het netwerk aan het verbinden van de bestaande activiteiten van partners. Het netwerk hanteert een gezamenlijke activiteitenkalender, een nieuwsbrief, een website en zal samenwerking tussen de partners actief stimuleren, onder meer door het organiseren van verschillende meet-ups. Daarnaast zal het netwerk de komende jaren werken aan de ontwikkeling van een vernieuwd instrumentarium dat bijdraagt aan de zichtbaarheid van de bestaande activiteiten van partners.

VERNIEUWING IN SELECTIE EN WAARDERING

NADD sluit aan bij een belangrijke verschuiving in de hedendaagse archiefvorming: niet langer staan auteursarchieven centraal, maar gebeurt archiefvorming steeds vaker op basis van maatschappelijke thematieken. Via een thematische, genetwerkte aanpak worden nieuwe verbanden en inzichten ontsloten die ook buiten de ontwerpwereld relevant zijn. Het netwerk onderzoekt hoe deze verschuiving meegenomen kan worden in een vernieuwend verzamelbeleid, op welke wijze het relevant is voor de koppeling en ontsluiting van archieven, en mogelijk ook voor de selectie van nieuw te verwerven archiefmateriaal.

GENETWERKTE INFRASTRUCTUUR

Naast de doorlopende activiteiten en het programma werkt NADD de komende vier jaar aan het ontwikkelen van een genetwerkte, open infrastructuur op basis van Linked Open Data, zodat elke archiefbeheerder eraan kan bijdragen en er gebruik van kan maken. Als stip op de horizon fungeert de ontwikkeling van één centrale online plek waar de gebruiker de archieven kan raadplegen, onderzoeken en uiteindelijk beleven. Het primaire doel van deze infrastructuur is het vindbaar maken van de collecties. Het netwerk hanteert hiervoor een gefaseerde aanpak die verder zal gaan dan de beleidsperiode 2021-2024. In meer detail is die terug te vinden in het *Projectplan Infrastructuur*. De ontwikkeling van de infrastructuur kent de volgende fases:

Uitgangspunten en voorbereiding

Om de infrastructuur voor te bereiden wordt een inventarisatie op drie gebieden gemaakt:

- Overzicht van de gehanteerde collectiebeheersystemen;
- Vaststellen welke metadata-modellen gehanteerd worden en of deze aan elkaar gekoppeld kunnen worden;
- Uitvoeren DERA-scan voor een nulmeting.

Tevens wordt in kaart gebracht wat de raakvlakken zijn met NDE-Bruikbaar, en hoe de binnen NDE ontwikkelde *tooling* en inzichten gebruikt kunnen worden.

Deze fase resulteert in een digitale strategie voor de infrastructuur. Na de voorbereidingsfase kunnen de fases 'Zichtbaarheid decentrale archieven' en 'Zoekfunctie ontwikkelen' parallel aan elkaar worden uitgevoerd.

Zichtbaarheid decentrale archieven

Hoewel de ontwikkeling van de infrastructuur een kwestie van lange adem zal zijn, wil het netwerk al wel de verschillende decentrale archieven vindbaar maken. Hiervoor wordt een website ontwikkeld die de aangesloten netwerkpartners toont en een overzicht van hun archieven geeft. De website maakt de archieven doorzoekbaar op instelling en thema, van waaruit doorgelinkt kan worden naar het betreffende archief. In deze digitale omgeving worden ook artikelen en activiteiten van het netwerk gepubliceerd.

Zoekfunctie ontwikkelen

Het behoort tot de doelen van het netwerk een infrastructuur te bieden waarop verschillende archieven integraal doorzoekbaar zijn. Het is daarom nodig instellingen hulpmiddelen te bieden waarmee zij op de infrastructuur aan kunnen sluiten. Archiefbeheerders zullen hun collecties beschikbaar moeten stellen via de standaarden van de Nationale Strategie voor Digitaal Erfgoed en de DERA. De gedeelde data moeten daadwerkelijk open zijn, wat inhoudt dat ze vrijelijk ter beschikking gesteld mogen worden. Het netwerk werkt aan het stroomlijnen van deze standaarden met betrekking tot de data, het publiceren van data als LOD en het koppelen aan de thesauri. Zo kunnen archieven uiteindelijk via de infrastructuur op objectniveau ontsloten en aan elkaar gekoppeld worden. De zoekfunctie wordt uiteindelijk aangesloten op de NADD-website. Het is de intentie om op termijn ook particuliere of informele archieven op de infrastructuur aan te sluiten en centraal vindbaar te maken.

Bekijken en beleven

De genetwerkte infrastructuur voorziet in de toegankelijkheid van archieven vanuit verschillende portals en interfaces. Het netwerk krijgt de kans om door middel van onderzoek en experiment te bepalen hoe het verbanden tussen de verschillende archieven kan leggen, en hoe (maatschappelijke) thema's blootgelegd kunnen worden. Artificial Intelligence is één van de mogelijke gereedschappen waarmee archieven doorzoekbaar kunnen worden en die het functioneren van toekomstige archieven zullen bepalen. Gedurende de ontwikkeling van de zoekfunctie zullen meerdere pilots worden opgezet, bedoeld om vast te stellen hoe (delen van) de archieven op vernieuwde wijze toegankelijk kunnen worden gemaakt.

4. **De vernieuwende narratieven**

NADD constateert de behoefte aan een meer discursief perspectief waarbij de archieven aanleiding geven voor herinterpretatie en zelf ondervraging. Dit wil het netwerk niet alleen doen door passief de archieven vindbaar en toegankelijk te maken, maar ook door actief programma en activiteiten aan te sporen. Hiermee wordt een nieuwe cruciale blikken op archieven actief gestimuleerd. Met zijn discursieve component kan het netwerk bijdragen aan het initiëren van alternatieve vormen van onderzoek, stimuleert het debat en toont het de waarde van het ontwikkelen van verschillende blikken en verhalen rond de archieven en het archiefmateriaal. Ook als een middel om op speculatieve wijze naar de toekomst te kijken. Hiertoe werkt het NADD met een programmatische aanpak, waarin – naast makers, experts en programmamakers – een breed publiek betrokken zal zijn.

Doelstellingen programma:

- Intensivering gebruik van de diverse archieven;
- Vergroting interactie met en participatie van gebruikers, binnen en buiten het netwerk;
- Diversificatie van benaderingen, narratieven en zienswijzen;
- Vergroten van de zichtbaarheid van de maatschappelijke impact en relevantie van ontwerp; stimuleren van discussie, ook buiten het vakgebied;
- Stimuleren tot samenwerking binnen en buiten het netwerk;
- Borging van toekomstbestendig erfgoed.

De programmering van NADD wordt ontwikkeld vanuit twee inhoudelijke invalshoeken: enerzijds vanuit het instrumentarium van de maker en anderzijds vanuit de maatschappelijke impact en de ambities van het netwerk. Zo spoort het de archieven aan tot interactie en participatie. Ook zal het netwerk reflecteren op de verhoudingen tussen archiefvorming, geschiedschrijving en representatie. Het netwerk wil recht doen aan het feit dat de verschillende archieven met het oog op verschillende vormen van gebruik zijn gevormd, en dus ook daadwerkelijk verschillende gebruikers bedienen. Door deze uiteenlopende archiefvormen bloot te leggen wordt inzichtelijk hoe de gemaakte keuzes van invloed zijn op ons begrip van de ontwerpgeschiedenis. Het netwerk kan een discursieve bijdrage leveren door gangbare praktijken, lezingen en representaties binnen de archieven fundamenteel ter discussie te stellen (en te blijven stellen). Vragen rond selectie en duiding van erfgoed kunnen gebruikers van de archieven stimuleren om een ander perspectief op de Nederlandse ontwerpgeschiedenis te ontwikkelen. En dus hun positie ten aanzien van de actuele stand van zaken in design en digitale cultuur te heroverwegen.

4.3 toekomstbestendig erfgoed

KENNISDELING

Het NADD is een dynamische kennisdelingsplek voor zowel partners binnen het netwerk als voor een geïnteresseerd publiek. Kennisdeling is een van de kernactiviteiten van het netwerk. Via samenwerking draagt de specialistische kennis van de partners bij aan de gedeelde slagkracht van het netwerk, maar door uitwisseling versterkt die ook de doelstellingen van de individuele partners. Het netwerk stimuleert dit proces door jaarlijks een symposium en verschillende kennissessies te organiseren. Kennis over beheer en behoud, het toegankelijk maken van archieven, juridische aspecten, maar ook kwesties zoals toekomstbestendig erfgoed en meerstemmigheid in archieven wordt actief gedeeld en bediscussieerd. Het netwerk doet dit door uitwisseling tussen spelers van binnen en buiten het netwerk tot stand te brengen.

Door kennisdeling centraal te organiseren kan het gehele netwerk gebruik maken van reeds ontwikkelde inzichten en methodieken. Het Nieuwe Instituut voorziet hier niet alleen in een coördinerende rol, maar ook draagt ook bij aan kennis en onderzoek vanuit haar archief-, onderzoeks- en presentatiefunctie. Hiermee heeft het netwerk zowel een duurzame als actuele omgeving om zich in te ontwikkelen. Bovendien zal het Research Centre van Het Nieuwe Instituut zo toegerust worden dat professionals en publiek hier ook terecht kunnen met vragen over design en digitale cultuur archieven. Naast Het Nieuwe Instituut is ook een belangrijke rol voor kennisdeling weggelegd voor het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) en DEN, Kennisinstituut cultuur & digitalisering. De ontwikkelde kennis en *tools* van deze partijen zullen binnen het netwerk actief worden gedeeld, en waar nodig worden partners naar NDE of DEN doorverwezen. Te denken

valt aan de cursus Leren Preserveren, het spoorboekje digitalisering van NDE en het archiefdoorlichtingstraject van DEN.

Door het opzetten van pilots en onderzoekstrajecten ontwikkelt het netwerk nieuwe kennis. De programmatische aanpak, gericht op het stimuleren van reflectie en onderzoek door middel van publieksactiviteiten, speelt hierbij een belangrijke rol. Aanvullend op de programmatische aanpak wordt gewerkt aan het onderzoek van casussen en *best practices*. Bij gelegenheid zal het netwerk zelf partijen uitnodigen om onderzoek te doen, zowel wetenschappelijk als ontwerpend. Deze trajecten worden actief gedocumenteerd zodat de processen, nieuwe inzichten en de opgedane kennis deelbaar zijn binnen het gehele netwerk.

VERZAMELBELEID EN DELTAPLAN

Nederland kampt met een gebrekkig ontwerpgeheugen. Nu al dreigen belangrijke bronnen uit de vroege jaren van de digitale cultuur en de wat langere geschiedenis van design verloren te raken. Het lot van 'bedreigde archieven' wordt door NADD op kritische wijze gevolgd. Om te voorkomen dat belangrijke kennis verdwijnt of niet meer toegankelijk zal zijn, wordt een verzamelbeleid en deltaplan ontwikkeld. Het netwerk doet dit vanuit de hiervoor aangeduide verschuiving in selectie en waardering. Zo kiest het netwerk ervoor de ontwerpcultuur van de laatste zeventig jaar (waarin het digitale domein uiteraard is meegenomen) niet alleen vanuit een lijst 'kopstukken' te benaderen. Een dergelijke keuze zou haaks staan op de wens om in de erfgoedbenadering vooral de maatschappelijke en culturele verwevenheid van de ontwerpdomeinen en de digitale praktijken een plaats te geven. In 2020 ontwikkelde Anja Tollenaar voor het netwerk een toetsingskader voor selectie en waardering. Daarmee beschikt het netwerk over een actueel gereedschap om gezamenlijk het verzamelbeleid en deltaplan verder te ontwikkelen.

ARCHIVEREN AAN EN DOOR DE BRON

Het is belangrijk makers en ontwerpers bewust te maken van hun omgang met het eigen archief. Daarom wil NADD archiefvormers (waaronder ook bedrijven, instellingen en overheden) ondersteunen bij de ontwikkeling van hun eigen archief, zowel tijdens het creatieproces als in de fases daarna. Hiervoor zal het netwerk werken aan bewustwording bij deze doelgroep, maar ook verschillende handreikingen en pilots ontwikkelen. Kennis over bestaande methodieken en *best practices* zal hiervoor worden gedeeld en getoetst op de toepasbaarheid voor het ontwerpveld. Dit doet NADD door aan verschillende casussen te werken, onder meer in samenwerking met medialabs, festivals of individuele makers. Deze casussen fungeren als voorbeelden voor andere archiefvormers. Op de lange termijn wordt onderzocht of dergelijke particuliere archieven digitaal aan kunnen sluiten op het online platform van het netwerk.

5. ORGANISATIE- STRUCTUUR

Het netwerk baseert zich op de individuele kracht van de partners en hun archieven die via het netwerk een meer zichtbaarheid krijgen. Het stimuleren van kennisdeling en het creëren van zichtbaarheid dragen hier in belangrijke mate aan bij. Wendbaarheid en flexibiliteit zijn belangrijke kenmerken van het netwerk, dat niet opereert als een dominante organisatie maar juist streeft naar een open structuur die telkens nieuwe netwerkpartners kan integreren. Onder het motto ‘centraal waar nodig en decentraal waar het kan’, heeft het netwerk twee vaste overlegstructuren – de klankbordgroep en de programmaraad – met daarnaast flexibele, tijdelijke werkgroepen waarin gezamenlijk activiteiten en programma’s worden ontwikkeld.

KLANKBORDGROEP

De klankbordgroep geeft advies met het oog op de ambities van het netwerk. De leden gebruiken de lange lijnen als toetssteen voor de behaalde resultaten en tegelijk fungeren ze als voelsprietten naar de buitenwereld. De verschillende leden van de klankbordgroep delen kennis en inzichten over de bredere samenhang van ontwikkeling, onderzoek, zichtbaarheid en beleid rondom het ontwerpergoed. De klankbordgroep bestaat uit zes leden en een voorzitter. Leden van de klankbordgroep worden voor twee benoemd. Voor de eerste fase (2021-2024) nemen de leden van de visiegroep zitting in de klankbordgroep.

PROGRAMMARAAD

De programmaraad bestaat uit vertegenwoordigers van diverse partners uit het netwerk en is verantwoordelijk voor de conceptualisering van een divers en levendig programma van (publieks)activiteiten. De in 2020 benoemde ambities krijgen zo een vertaling in het activiteitenprogramma. De voorstellen worden door het netwerk uitgewerkt en door een of meerdere partners gerealiseerd. De programmaraad verbindt de verschillende activiteiten, zorgt voor zichtbaarheid via het netwerk en bewaakt de ontwikkelingen voor de langere termijn. Hiervoor worden ook formats ontwikkeld die door de netwerkpartners zelf ingevuld kunnen worden om zo een eigen bijdrage te leveren aan het programma. Deze programmatische activiteiten hebben een meerwaarde voor het gehele netwerk.

De programmaraad:

- Signaleert en bespreekt welke activiteiten bij de verschillende partners plaatsvinden en verbindt die met elkaar;
- Adviseert over aanvullend programma door het netwerk;
- Bespreekt en evalueert invulling en ontwikkeling van de formats en voorbeelden.

WERKGROEPEN

Werkgroepen wijden zich aan specifieke projecten en programma’s binnen het netwerk. De programmamanager ontwikkelt met de programmaraad een duidelijke opdracht en neemt verantwoordelijkheid voor de samenstelling van de werkgroep. Deze samenstelling komt tot stand op basis van de meeste gereede partij en de benodigde kennis voor het project. De werkgroep zal – afhankelijk van het programma of onderzoek – een geëigende omvang, tijdsduur en samenstelling kennen. Elke werkgroep heeft een projectleider die afkomstig kan zijn van een van de netwerkpartners of extern wordt geworven. De deelnemers werken actief mee aan de realisatie van vooraf bepaalde *milestones*.

NETWERKCOÖRDINATIE

Het Nieuwe Instituut is door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap gevraagd om naast een inhoudelijke rol ook een coördinerende rol te vervullen. Als erfgoedinstelling voor de ontwerpdisciplines heeft Het Nieuwe Instituut bestaande faciliteiten, expertise en organisatorische inbedding die continuïteit en expertise waarborgen voor het netwerk. Voorbeelden hiervan zijn tentoonstellingsruimtes, het Research Centre, een digitaliseringsstraat, communicatiemiddelen, evengoed de expertise van conservatoren, registrars, onderzoekers, sponsorwervers en programmamakers.

Het Nieuwe Instituut fungeert als organisatorisch knooppunt van het netwerk. Onder leiding van een programmamanager werkt Het Nieuwe Instituut met een klein team in nauwe samenspraak met de klankbordgroep, programmaraad en de verschillende werkgroepen. De programmamanager is hierbij aanjager en verbinder van het netwerk.

De functie voorziet in:

- Verbinden, aanjagen en meedenken over hoe partners en actoren elkaar kunnen versterken;
- Overzien welke activiteiten er binnen het netwerk worden geïnitieerd;
- Aanjagen van informatiedeling, zowel binnen als buiten het netwerk;
- Vertegenwoordigen van het netwerk op symposia en in andere netwerken;
- In contact treden met potentiële netwerkleden;
- Signaleren van kansen en uitwisseling voor het netwerk;
- Samenbrengen van klankbordgroep en programmaraad;
- Borging bij ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

5 . d O e L G R O e F e n

NADD heeft de ambitie gebruik centraal te stellen en archivering als een fundamentele waarde te beschouwen. Het netwerk ziet dan ook een actieve rol voor verschillende doelgroepen. Door middel van uiteenlopende activiteiten betreft het netwerk de volgende doelgroepen:

- Archiefinstellingen, musea en presentatie-instellingen
Het netwerk biedt archiefinstellingen, musea, en presentatie-instellingen de structuur om kennis uit te wisselen. Daarnaast stimuleert het de ontwikkeling van gezamenlijke projecten en activiteiten. Dat doet het door bestaande activiteiten van partners te verbinden, beter zichtbaar te maken en door nieuwe activiteiten te ontwikkelen. De komende jaren wordt een solide netwerk opgebouwd waar een groeiend aantal partners zich aan wil binden. Naast verschillende publieksprogramma's ontwikkelt het netwerk een vernieuwend instrumentarium en deelt het kennis op het gebied van beheer en behoud van archieven.
- Ontwerpers, makers en andere relevante archiefvormers zoals bedrijven, instellingen en overheden
Het netwerk wil ontwerpers en makers inspireren actief bij te dragen aan het geheugen van de eigen sector. Door archieven centraal toegankelijk te maken kunnen zij die raadplegen en binnen de eigen praktijk inzetten. Het netwerk wil makers en ontwerpers betrekken bij het onderzoeken van en reflecteren op het archiveren van design en digitale cultuur. Bovendien wil het netwerk, samen met ontwerpers en makers, praktische gereedschappen ontwikkelen waarmee ook individuele makers zelf een eigen archief kunnen opbouwen.

- **Studenten**
Het netwerk wil substantieel bijdragen aan de vorming van nieuwe generaties ontwerpers. Het ontwikkelt andere, vernieuwende methoden voor het omgaan met het collectief geheugen. Door het onderwijs te betrekken bij dit proces willen we de archieven op een aantrekkelijke, constructieve manier voor studenten ontsluiten.
- **Onderzoekers**
Onderzoek, zowel wetenschappelijk als ontwerpend, vormt de basis voor het ontwikkelen van verschillende projecten en publieksactiviteiten. Hiervoor zal worden samengewerkt met onderzoekers uit verschillende disciplines waarbij innovatie en de dynamische eigenschappen van ontwerp voorop staan. Daarnaast voorziet het netwerk in de behoefte verschillende archieven centraal toegankelijk te maken. Onderzoekers krijgen zo eenvoudiger toegang tot het erfgoed op het gebied van design en digitale cultuur. Via het netwerk wordt het makkelijker met experts en verschillende archivariissen in contact te komen.
- **Algemeen publiek**
De publieksactiviteiten van het netwerk zorgen voor een brede zichtbaarheid van de ontwerparchieven. Door de maatschappelijke impact en relevantie die design en digitale cultuur de laatste decennia hebben gekregen, overstijgt de programmering de grenzen van de vakgebieden. Het netwerk creëert draagvlak door enerzijds het publiek bekend te maken met het bestaan van collecties en anderzijds het behoud ervan te ondersteunen. Binnen de programmatische aanpak staan interactie en participatie met het publiek centraal en wordt het publiek uitgedaagd te reflecteren op de archieven.
- **Beleidsmakers**
De programmatische aanpak van het netwerk maakt het mogelijk om design en digitale cultuur een meer prominente plek te geven op de agenda van beleidsmakers. Door het vergroten van de zichtbaarheid, bijvoorbeeld door onderzoek en het ontwikkelen van een portal, biedt het de netwerkpartners de mogelijkheid om urgentie voor beheer en behoud van de archieven design en digitale cultuur aan te tonen. Beleidsmakers, op nationaal, regionaal en lokaal niveau, worden uitgenodigd voor activiteiten en zo mogelijk actief daarbij betrokken.

COLOFON

Dit activiteitenplan is tot stand gekomen dankzij de inbreng van een groot aantal spelers uit het veld. Voor de vorming van het netwerk zijn vier werkgroepen en een visiegroep opgericht om samen een integrale werkwijze te ontwikkelen die alle betrokken partijen in het netwerk in staat stelt een methode, instrumentarium en kennis te ontwikkelen, te delen en daarmee de bestaande infrastructuur te verstevigen.

Voorzitter werkgroepen: Floor van Spaendonck
Verslaglegging werkgroepen: Sam Nemeth

Wergroep 1: Netwerk & instrumentarium

Wilbert Helmus – NDE, Netwerk Digitaal Erfgoed
Arie Altena – V2_ Lab for the Unstable Media
Gaby Wijers – LIMA
Tjeerd de Boer – Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid
Mathieu Lommen – Allard Pierson van de Universiteit van Amsterdam
Guus Boekhorst – Textiel Museum

Wergroep 2: Methode

Ton Geerts – RKD, Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis
Nikki Gonnissen – Thonik
Kirsten Algera – MacGuffin Magazine
Marcus Cohen – DEN, Kennisinstituut cultuur & digitalisering
Annemartine van Kesteren – Museum Boijmans Van Beuningen
Klaas Kuitenbrouwer – Het Nieuwe Instituut

Wergroep 3: Programma

Harriët van der Veen – Wim Crowel Instituut
Robert van Rixtel – Louis Kalff Instituut
Eric Kluitenberg – Tactical Media Files
Manique Hendricks
Michel Langendijk

Wergroep 4: Infrastructuur

Tom Demeyer – Waag
Paul Keller
Walter Swagemakers – EYE Filmmuseum
Pepijn Lemmens – Het Nieuwe Instituut
Enno Meijers – NDE, Netwerk Digitaal Erfgoed
Ramses van Bragt – RKD, Nederlands Instituut voor Kunstgeschiedenis

Visiegroep

Voorzitter: Josien Paulides – Het Nieuwe Instituut
Verslaglegging: Gert Staal
Chantal Keijsper – Utrechts Archief
Timo de Rijk – Design Museum Den Bosch
Annet Dekker – Universiteit van Amsterdam
Floor van Spaendonck
Guus Beumer – Het Nieuwe Instituut
Wayne Modest – Research Center for Material Culture

Aanvullende project bijdragen van

Anja Tollenaar
Veerle Devreese - Cornelis Serveert
Marjon van Schendel
Richard Vijgen
Ellen Bokkinga

Subsidiegever

Ministerie voor Onderwijs, Cultuur, Wetenschap

Netwerkcoördinatie

Het Nieuwe Instituut
Programmamanager: Brigitte Jansen

Vormgeving: Meeus Ontwerpt

Redactie: Gert Staal

December 2020

www.netwerkadd.nl